

Становище

по конкурса за доцент по ПН 3.3. Политически науки (Политология - Политически партии и партийни системи), обявен в ДВ, бр. 32 от 16.04.2021 с кандидат д-р Милен Тодоров Любенов

от проф. Антоний Тодоров Тодоров, д.н., НБЫ, специалност 3.3. Политически науки

Д-р Милен Любенов се дипломира като магистър по политология в СУ „Св. Климент Охридски“ през 2002 г.. След докторантура в същия университет защитава дисертация за ОНС „доктор“ по политически науки през 2010 г. с тема на дисертацията „Българската партийна система: групиране и структуриране на партийните предпочитания (1990-2005)“. Преподава в СУ от 2006 г. до момента, като последователно заема съответните академични длъжности на асистент, старши асистент и главен асистент. Напомням това, защото е видно, че става дума за една последователна академична кариера, достигнала съвсем естествено до конкурс за хабилитация. Автор на три монографии (едната на основата на докторската му дисертация) и на 16 научни публикации, д-р Милен Любенов е вече утвърден академичен изследовател и преподавател, избрал сигурно университета за свое професионално поприще.

В конкурса за доцент по 3.3. Политически науки д-р Милен Любенов кандидатства с общо 11 научни публикации, сред които две монографии: „Европейски партийни системи. Сравнителен анализ на 20 демокрации (1945-2020) (Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2021, с. 254, ISBN 978-954-07-5135-1)“ и „Политическите партии: институционализация и организационно развитие“ (Издателство „Наука и общество“, София, 2021, с. 152, ISBN 978-619-7000-06-1). Наред с монографиите са представени 3 студии (едната в съавторство с Георги Карасимеонов), една глава от колективна книга в международно издание на английски език и 5 научни статии, от които едната в международно издание на английски език. Общият обем на тази научна продукция, както и качеството ѝ напълно покриват изискванията към хабилитирания преподавател по политически науки.

Основен хабилитационен труд е публикуваната през 2021 г. монография „Европейски партийни системи. Сравнителен анализ на 20 демокрации (1945-2020)“. Това изследване е действителна панорама на теоретичните търсения в анализа и разбирането за партиите и партийните системи в Европа. Впечатление прави на първо място обобщението на огромния емпиричен материал за един дълъг исторически период (1945-2020) при това в 20 европейски демокрации. Изследването защитава успешно основната си хипотеза: подходът на „избрания път“ (path dependency) е основна обяснителна теория за институционализацията и развитието на партийните системи в европейските демокрации. В подкрепа на това авторът мобилизира теоретичните подходи на плеяда от световно цитирани изследователи, основно от англоезичния свят. Българските автори присъстват по темата по-ограничено, главно защото са публикувани на английски език.

Изследването създава впечатлението за мозайка от тематики, обединени от общото заглавие. Най-значителна е главата за кливиджите, където авторът разсъждава пространно за характера на тези структурни конфликти на модерните общества, разграничава социални от политически кливиджи и се позовава на една широка група академични изследвания по темата от последните 50 години. Малко необяснимо е, защо има отделна глава „Партийни фамилии“, след като това групиране на партиите най-често се обяснява с кливиджите. Монографията третира и широк кръг от проблеми за мястото на политическите партии в съвременните общества, включително самопозициониране в идеологическото пространство, доверието към тях в обществото, вътрешната динамика на партиите (разцепления и сливания).

Кратка отделна глава е посветена на успехът на традиционните партии – една от тезите, защитавани от автора, но и от други изследователи, е, че въпреки привидната криза на традиционните партии и натискът на новите (често популистки) партии, първите устояват и продължават да играят съществена роля в политическия живот. Това е във връзка с едно често използвано от д-р Милен Любенов понятие – за „замръзването на партийните системи“, което се списва в тезата на path dependency (първоначалните събития, решения, организации имат съществена роля в структурирането на целия последващ процес на партийна диференциация и институционализация).

Партийните системи в европейските демокрации и тяхната картелизация, предизвикала до голяма степен популисткия отговор, е третата основна тема в монографията. (И тук вероятно тези две глави могат да бъдат обединени). Това до голяма степен е център на монографията и обобщава огромния емпиричен материал върху цялата следвоенна история на европейските демокрации и сравнява 20 отделни случая. Умението за обобщение несъмнено е едно съществено качество на изследвателя и изискване към хабилитираните преподаватели, защото това позволява от конкретните изследвания да се премине естествено към преподаването, т.е. към произвеждането на разбиране от страна на обучаваните.

Според мене няма съмнение, че тази монография на д-р Милен Любенов ще бъде един изключително полезен източник в университетското образование, но също и основа за по-нататъшни изследвания на политическите партии в съвременните общества.

Бих могъл да формулирам и няколко критични бележки към представеното изследване. Първата се отнася до основния теоретичен подход на path dependency и изобщо към новия институционализъм. Трудността на този подход е да обясни промяната на партийната система, ако изобщо става дума за промяна. Тук обичайно се въвежда разбирането на подхода на рационалния избор за политиката като своеобразен пазар, където поведението на актьорите е като поведението на фирмите и потребителите на пазара. Аналозиите несъмнено са полезни в познанието, но могат и да подвеждат. Защото навлизането на пазарните логик в политика (една по същество непазарна сфера) имат катастрофални последици за политическото, това е рискът от превръщането на политика в обикновена търговия. Но въпросът тогава е, дали псевдопазарната конкуренция между стари и нови партии в политиката е действителният начин за преодоляване на инерцията на „първоначалния избор“? Или по-скоро е вярно, че тази инерция укрепва определен социален ред (глобалния капитализъм), все повече оспорван от гражданите в много демокрации.

Втората критична бележка е по-скоро философска, макар да нямам никаква компетентност в тази област. Тя е покана за дискусия. Едно толкова мащабно изследване би могло да мобилизира парадигмата на социалния конструктивизъм, защото социални реалности като

кливиджи, ляво-дясно, системност и антисистемност могат да се разглеждат като социални конструкции и тогава от интерес ще са социалните и политически роли на актьорите в политическия процес. Това например може по-добре да обясни защо в Централна и Източна Европа актьорите произлезли от бившите управляващи комунистически партии могат да заемат свръхконсервативни и десни позиции в политическото пространство, за разлика от западноевропейските партии от същата партийна фамилия.

В конкурса е представена и **втора монография**, „Политическите партии: институционализация и организационно развитие“, публикувана също през 2021 г. Тази монография отново показва високата академична компетентност на д-р Милен Любенов, широката му ерудиция и способността му да обобщава огромен емпиричен материал. В нея застъпва критичното разбиране, че „съвременните партии са преди всичко конкуриращи се лидерски групи от професионални политици, „кухи черупки“, изпразнени от идеологическо съдържание, а не толкова инструменти за гражданско представителство“. Но какво това означава за политика изобщо, не се ли превръща тя в „пазар на политически продукти“ с различно, често съмнително качество? Не изчезва ли политиката като такава и тогава, какво може да я замени? Още повече, че авторът е убеден, че „партиите нямат конкуренти по отношение на институционалните им функции, свързани с държавното управление“. Това, разбира се, са въпроси за по-нататъшни изследвания.

Статиите, студиите и главите от колективни книги, които д-р Милен Любенов представя, показват неговия последователен интерес към политическата социология, към теорията на политическите партии и партийните системи. Тази последователност в научните занимания е предпоставка за едно действително задълбочено познаване на материята и изграждане на изследователски умения.

Наред с изследователската си дейност, д-р Милен Любенов е вече утвърден и опитен университетски преподавател. Бил е научен секретар на катедра „Политология“. Личните ми наблюдения са, че се ползва с уважението на колегите си и на студентите в СУ, на които преподава. Д-р Милен Любенов е активен и в Българската асоциация по

политически науки. А извън университетските си занимания е бил и секретар на президента на републиката (2012-2017) по вътрешната политика.

В заключение ще кажа, че кандидатурата на д-р Милен Любенов в конкурса за доцент по 3.3. Политически науки, обявен от СУ „Св. Климент Охридски“, е напълно подходяща и защитена от цялостната му изследователска, преподавателска и обществена дейност.

Изцяло подкрепям неговия избор на тази академична длъжност и съм убеден, че университетът ще има в негово лице един компетентен и активен хабилитиран преподавател.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Ант. Тодоров', written in a cursive style.

проф. Антоний Тодоров, д.н.

English translation

Review-opinion

on the competition for associate professor on 3.3. Political Science (Political Science - Political Parties and Party Systems), with candidate Dr. Milen Todorov Lyubenov

by prof. Antony Todorov Todorov, Dr.Hab., NBU, 3.3. Political Sciences

Dr. Milen Lyubenov graduated as a Master of Political Science at Sofia University “St. Kliment Ohridski” in 2002. After a doctorate at the same university, he defended a doctoral thesis in Political Science in 2010 entitled “The Bulgarian Party System: Grouping and Structuring Party Preferences (1990-2005)”. He has been teaching at Sofia University since 2006, successively holding the respective academic positions of assistant, senior assistant and chief assistant. I remind this because it is clear that this is a consistent academic career, which quite naturally reached a habilitation procedure. Author of three monographs (one based on his doctoral thesis) and 16 scientific publications, Dr. Milen Lyubenov is already an established academic researcher and lecturer, who has probably chosen the university as his professional field.

Dr. Milen Lyubenov applied with a total of 11 scientific publications, including two monographs: “European party systems. Comparative Analysis of 20 Democracies (1945-2020)” (University Publishing House “St. Kliment Ohridski”, 2021, p. 254, ISBN 978-954-07-5135-1) and “Political Parties: Institutionalization and Organizational Development” (Publishing House Science and Society, Sofia, 2021, p. 152, ISBN 978-619-7000-06-1). Along with the monographs, 3 studies are presented (one in co-authorship with Georgi Karasimeonov), one chapter of a collective book in an international edition in English and 5 scientific articles, one of which in an international edition in English. The total volume of this scientific production, as well as its quality fully meet the requirements for the habilitated lecturer in political science.

In the competition for associate professor of 3.3. Political Science the main habilitation work is the monograph “European party systems. Comparative analysis of 20 democracies (1945-2020)”.

This study is a real panorama of the theoretical challenges in the analysis and understanding of parties and party systems in Europe. Impressive in the first look is the synopsis of the vast empirical material for a long historical period (1945-2020) in 20 European democracies. The study successfully defends its main hypothesis: the path dependency approach is a basic explanatory theory for the institutionalization and development of party systems in European democracies. In support of this, the author mobilizes the theoretical approaches of the constellation of world-cited researchers, mainly from the English-speaking world. Bulgarian authors are more limited on the topic, mainly because they are published in English.

The study gives the impression of a mosaic of themes united by a common title. The most significant is the chapter on cleavages, where the author reflects extensively on the nature of these structural conflicts of modern societies, distinguishes social from political cleavages and refers to a broad group of academic research on the topic of the last 50 years. It is a little inexplicable why there is a separate chapter, "Party Families", since these families of parties are most often explained by the cleavages. The monograph also deals with a wide range of issues concerning the place of political parties in modern societies, including self-positioning in the ideological space, trust in them in society, the internal dynamics of parties (splits and mergers).

A short separate chapter is dedicated to the success of traditional parties - one of the hypotheses defended by the author but also by other researchers is that despite the apparent crisis of traditional parties and the pressure of new (often populist) parties, the former resist and continue to play essential role in political life. This is in connection with a concept often used by Dr. Milen Lyubenov - the "freezing of party systems", which is connected with the thesis of path dependency (initial events, decisions, organizations have a significant role in structuring the entire subsequent process of party differentiation and institutionalization).

Party systems in European democracies and their cartelization, which largely provoked the populist response, are the third major theme in the monograph. (Here, too, these two chapters can probably be combined). This is largely the center of the monograph and summarizes the vast empirical material on the entire post-war history of European democracies and compares 20 national cases. The ability to synopsise is undoubtedly an essential quality of the researcher and

a requirement for habilitated lecturers, because this allows from specific research to move naturally to teaching, i.e. to the production of understanding by the learners.

In my opinion, there is no doubt that this monograph by Dr. Milen Lyubenov will be an extremely useful source in university education, but also a basis for further research of political parties in modern societies.

I could also formulate few critical remarks to the presented research. The first refers to the basic theoretical approach of path dependency and to the new institutionalism in general. The difficulty of this approach is to explain the change in the party system, if there is a change at all. Here, the understanding of the approach of rational choice for politics as a kind of market is usually introduced, where the behavior of actors is like the behavior of companies and consumers in the market. Analogies are undoubtedly useful in knowledge, but they can also be misleading. Because the entry of market logics into politics (an essentially non-market sphere) has catastrophic consequences for the political, this is the risk of turning politics into ordinary trade. But the question then is: could we assume that pseudo-market competition between old and new parties in politics is the real way to overcome the momentum of the “initial choice”? Or rather, it is true that this inertia strengthens certain social order (global capitalism), increasingly challenged by citizens in many democracies.

The second critical remark is rather philosophical, although I have no competence in this area. It is an invitation for discussion. Such a large-scale study could mobilize the paradigm of social constructivism, because social realities such as cleavages, left-right, systemic and anti-systemic can be seen as social constructions, and then the social and political roles of actors in the political process will be of interest. This, for example, may better explain why in Central and Eastern Europe, actors coming from the former ruling Communist parties can take ultra-conservative and right-wing positions in the political space, as opposed to Western European parties of the same party family.

The competition there is also a second monograph, “Political Parties: Institutionalization and Organizational Development”, also published in 2021. This monograph again shows the high academic competence of Dr. Milen Lyubenov, his broad erudition and his ability to synopsize vast empirical material. It claims a critical understanding that “modern parties are primarily

competing leadership groups of professional politicians, hollow shells emptied of ideological content, not so much tools for civic representation.” But what this means for politics in general, does it turn into a “market of political products” of different, often dubious quality? Doesn't politics disappear as such and then, what can replace it? Moreover, the author is convinced that “parties have no competitors in terms of their institutional governance functions.” These are, of course, questions for further research.

The articles, studies and chapters of collective books presented by Dr. Milen Lyubenov show his consistent interest in political sociology, the theory of political parties and party systems. This successiveness in the scientific activities is a prerequisite for a truly in-depth knowledge of the subject and building research skills.

Along with his research work, Dr. Milen Lyubenov is already an established and experienced university lecturer. He was scientific secretary of the Department of Political Science. My personal observations are that he enjoys the respect of his colleagues and the students at Sofia University, to whom he teaches. Dr. Milen Lyubenov is also active in the Bulgarian Association of Political Science. And outside of his university studies, he was also Secretary of the President of the Republic (2012-2017) for domestic policy.

In conclusion, I will say that the candidacy of Dr. Milen Lyubenov in the competition for associate professor in 3.3. Political Science, stated by Sofia University “St. Kliment Ohridski”, is completely appropriate and defended by his overall research, teaching and public activities. I fully support his appointment to this academic position and I am convinced that the university will have in his person a competent and active habilitated lecturer.

prof. Antony Todorov, Dr.Hab